

RI>>EE

ELINTARVIKE- JA
PUUTARHAJÄTTEEN
KOMPOSTOINTIOHJE

ELINTARVIKE- JA PUUTARHAJÄTTEEN KOMPOSTOINTIOHJE

Kompostoimalla elintarvikettä ja puutarhajätteitä ympäristöön vähentämällä jätteen määrää. Ja mikä parasta, kompostoimalla saat pihamaallesi ja puutarhaasi aidosti luonnonmukaista lannoitetta ja maanparannusainetta.

Mitä elintarvikekompostoriin saa laittaa?

Errottele kompostoriin vietävät jätteet jo keittiössä omaan jätteastiaan. Elintarvikekompostoriin saat laittaa maatuvat elintarvike- ja keittiöjätteet sekä kuitumateriaalit. Muista pilkkoa liian isot palat pienemmiksi, sillä se nopeuttaa mautumista.

Savonlinnan yleiset
jätehuoltomääräykset
löytyvät osoitteesta
[savonlinna.fi/asukas/
asuminen-ja-ymparisto](https://savonlinna.fi/asukas/asuminen-ja-ymparisto)

SOPII KOMPOSTIIN:

- Ruuantähteet ja pilaantuneet elintarvikkeet
- Vihannesten, hedelmien ja marjojen kuoret ja palat
- Kahvin- ja teenporot suodatinpusseineen
- Munankuoret rutistettuina ja munakennot revittyinä
- Lihan ja kalan perkuujätteet
- Pieni määrä nestemäistä ruokarasvaa talouspaperiin imeytettynä
- Pieni määrä talouspaperia ja lautasliinoja
- Kukkamulta, kasvien osat ja leikkokukat pätkittyinä
- Luonnonkuituja silputtuna pieniä määriä
- Lemmikkieläinten kasvi- ja puupohjaiset kuivikkeet
- Puutarhajätettä sangollinen kerrallaan

El sovi kompostiin:

- Nesteet, liemet, rasvat tai kastikkeet suurina määrinä
- Isot luut
- Tuhka ja kalkki
- Tupakantumpit, siivoustomu ja purukumi
- Kosteuspyyhkeet ja vanulaput
- Isot määrät talouspaperia ja lautasliinoja
- Biohajoavat muovipakkaukset ja kertakäyttöastiat
- Biohajoavat vaipat ja terveysseiteet

NÄIN ONNISTUT

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty.

Elintarvikkeiden kompostoinnin aloittamiseksi tarvitset:

- Lajitteluastia keittiöön
- Kompostori
- Seosainetta (valmista tai itse tehtyä) sekä astia ja kauha seosaineelle
- Saatat tarvita: heräte, talikko, sekoitussauva, lapio, kottikärryt, jälkikompostoinnille kompostori tai kompostikehikko

MITOITA OIKEIN

Mitoita kompostorin koko siten, että kompostoria ei tarvitse tyhjentää ennen kuin jäte on ehtinyt maata siinä vähintään 6–8 viikkoa. Nelihenkinen perhe tarvitsee ympärivuotiseen käyttöön noin 200–300 litran kompostorin. Voit käyttää myös kahta kompostoria: kun toista täytetään, kypsyy multa toisessa.

OSTA TAI TEE KOMPOSTORI ITSE

Elintarvikejätettä saat kompostoida vain sitä varten suunnitellussa suljetussa ja hyvin ilmastoidussa kompostorissa, johon on estetty haittaeläinten pääsy. Kompostorin voit ostaa tai tehdä itse puusta, styroksista ja verkosta.

Ympärivuotisessa kompostoinnissa sinun on parasta käyttää lämpöeristettyä kompostoria. Jäätyminen ei pilaa kompostia, vaan se käynnistyy sään lämmitessä itsestään. Biojätettä voit laittaa jäätäneeseenkin kompostoriin. Jos kompostori ei ole lämpöeristetty, huomioi kompostorin tilavuudessa jäätymisen aiheuttama lisätilantarve. Jäätyneen ja täyttyneen kompostorin voit erikseen sovittaessa viedä tyhjennettäväksi Nousialan jäteasemalle.

MUISTA SIJAINTI

Muista, että kompostori on sijoitettava, rakennettava ja ylläpidettävä niin, että sen käytöstä ei aiheudu haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Kompostorin etäisyyden lähimpään kaivoon ja vesialueeseen on oltava vähintään 15 metriä, eikä sitä voi sijoittaa 5 metriä lähemmäksi tontin rajaa ilman naapurin suostumusta.

KOMPOSTORIN PERUSTAMINEN

Laita ihan ensimmäiseksi elintarvikekompostorin pohjalle karkeaa seosainetta noin 10 cm. Jos lisäät pohjakerroksen päälle tuoretta kompostia tai multaa, edistät kompostille sopivan pieneliökannan syntymistä. Kun laitat biojätettä kompostoriin, lisää sen päälle joka kerta seosainetta sen verran, että biojäte peittyy kokonaan. Hyvä määrä seosainetta on vähintään puolet biojätteen määrästä.

Seosainetta kuluu noin 10–15 litraa kuukaudessa. Seosainetta voit ostaa kaupasta, mutta hyvää seosainetta ovat myös risuhake ja haravointijäte. Seosaineella ehkäistään haju- ja kärpäsongelmia ja varmistetaan pieneliöiden hapen saanti.

KOMPOSTORIN HOITO

Kompostori käynnistyy, kun siihen on kertynyt jätettä noin 30–50 litraa. Alussa voit käyttää apuna kompostiherätettä. Toimivan kompostorin lämpötila on 40–60 °C. Sekoita käynnistynyttä kompostoria ensimmäisen kerran noin kahden viikon kuluttua ja sen jälkeen parin viikon välein.

Kompostorin kosteutta ja lämpötilaa on hyvä seurata. Oikein hoidettu kompostori ei haise pahalle. Mädän haju kertoo liian kosteasta ja hapettomasta kompostista. Komposti on sopivan kosteaa, kun puristat kompostimassaa nyrkissä ja se muistuttaa kuiviin puristettua pesusientä. Hajoaminen on yleensä nopeampaa kompostorin keskiosassa, joten voit kääntää kompostia sekoittamisen yhteydessä sivuilta keskelle, mutta ei liian syvältä.

Tyhjennä komposti viimeistään, kun käytettävissä oleva kompostori on täynnä. Muista, että tyhjennystä ei saa kuitenkaan tehdä ennen kuin jäte on maatonut siinä vähintään 6–8 viikkoa.

KOMPOSTIN KYPSYYS

Kompostimullan käyttöön vaikuttaa sen kypsyyssaste. Noin 2–5 kuukautta kompostoitunutta raakakompostia voit käyttää jo kateaineena muun muassa pensaiden juurella. Katekomposti on karkeahkoa ja saattaa sisältää kasveille haitallisia aineita, joten se ei saa joutua kosketuksiin kasvien juurten kanssa.

Kasvualustaksi soveltuakseen komposti vaatii vielä noin puolen vuoden jälkikypsytyksen esimerkiksi pressun alla tai puutarhakompostin seassa. Sekoita kypsäänkin kompostimul-taan esimerkiksi kasvuturvetta. Valmis, kypsä komposti on väriltään tummanruskeaa tai lähes mustaa, ja se myös tuoksuu mullalle.

NÄIN KOMPOSTOIT PUUTARHAJÄTTEEN

Puutarhajätettä tulee yleensä niin paljon, että sille sinun kannattaa hankkia erillinen kompostori. Kompostointiperiaate on lähes sama kuin elintarvikejätteen kompostoinnissa. Puutarhajätekompostiin ei tarvitse laittaa kuitenkaan seosainetta.

MITÄ PUUTARHAJÄTEKOMPOSTIIN SAA LAITTAÄ?

Älä kuljeta puutarhajätettä puistoihin tai muille yleisille tai yksityisille alueille. Puutarhajäte, jota ei kompostoida tai muilla tavoin käsitellä omatoimisesti, on toimitettava kunnan tai Savonlinnan Seudun Jätehuolto Oy:n osoittamaan paikkaan.

Jos viet vieraslajeja ja tautisia kasveja/kasvin osia sisältävää puutarhajätettä jäteasemalle, pakkaa ne muusta puutarhajätteestä erilleen jätessäkkeihin. Toimituksesta ja sisällöstä sinun on ilmoitettava jäteaseman henkilökunnalle ennakoon.

PUUTARHAKOMPOSTIIN VOI LAITTAÄ:

- Kasvien varret, lehdet, juuret ja kuituneet kukat
- Ruoho ja pihan haravointijätteet
- Risut ja oksat silputtuina
- Sammalet ja jäkälät

EI SAA LAITTAÄ:

- Peruna-ankeroisen saastuttamat mukulat tai multa
- Kaali-, sipuli- tai porkkanakärpäsen vioittamat juurakot tai sipulit
- Möhöjuuriset juuret tai multa
- Pahkamätäiset sipulit
- Rengasmätäiset perunat
- Juureskellarin kevään jätteet
- Monivuotisten rikkakasvien juuret tai siemenet

VOI LAITTAÄ TOIMIVAAN LÄMPÖKOMPOSTORIIN PIENISSÄ MÄÄRIN:

- Muumiotautiset omenat
- Rupiset perunan mukulat
- Ruostetautiset herukan ja pihlajan lehdet
- Lehtilaikkutautiset ja harmaahomeiset kasvit
- Toukkaiset/kirvaiset herukan ja karviaisen versot ja lehdet
- Nukkaäkämäpunkin vioittamat kasvit
- Äkämäpunkkiset herukan oksat
- Punkkiset mansikanpensaat ja rönsyt
- Härmäiset lehdet ja versot
- Ruttoiset ja viroottiset perunan mukulat

Huom! Silppua ja peitä kasvit kompostimassaan, jotta hajoaminen lähtee käyntiin nopeasti.

JOS LAITAT RIKKARUOHOJA/VIERASLAJEJA KOMPOSTORIIN, HUOMIOI:

- Monivuotiset juurineen kitketyt rikkaruohot menettävät itävyytensä muutamassa päivässä kompostorissa, jossa lämpötila on vähintään + 55 °C. Muista kuivattaa ne auringossa ennen kompostiin laittamista ja laita ne keskelle kompostia, jossa on kuuminta.
- Vieraslajeja (esim. jättiputki ja jättipalsami) sisältävä puutarhajäte pitää pyrkiä käsittelemään omalla tontilla. Mädätä jäte suljetussa muovipussissa ennen kompostointia, koska kompostointi ei aina tuhoa vieraslajeja tai niiden siemeniä. Käytä suljettua kompostoria. Vieraslajit voit viedä myös jäteasemalle.

NAITA TARVITSET PUUTARHAJATTEEN KOMPOSTOINNISSA

Jos päätät hyödyntää puutarhajätteen kompostoimalla, tarvitset seuraavia välineitä:

- Kompostori tai kompostikehikko (kompostori voi olla lämpöeristämätön, taajaman ulkopuolella voi kompostoida aumassa).
- Herätettä (kaupan kompostiheräte, lantarakeet, vihreä ruohojäte, nokkosvesi tai urea)
- Kottikärryt, talikko ja lapio

PUUTARHAKOMPOSTIN PAIKKA

Muista, että kompostorin etäisyyden lähimpään kaivoon ja vesialueeseen on oltava vähintään 15 metriä, eikä sitä voi sijoittaa 5 metriä lähemmäksi tontin rajaa ilman naapurin suostumusta. Valitse myös paikka, jossa kompostin täyttäminen, kääntäminen ja tyhjentäminen on helppoa. Paras sijainti puutarhakompostorille on puolivarjainen tasamaa, johon ei kerry vettä.

PUUTARHAKOMPOSTIN PERUSTAMINEN JA HOITAMINEN

Puutarhakompostin perustaminen on yllättävän helppoa. Seuraavilla ohjeilla onnistut varmasti:

- Laita kompostin pohjalle risuja, oksia tai muovisia salaojaputkia ylläpitämään ilmankiertoa kompostin alta.
- Lisää erityyppisiä puutarhajätteitä pohjakerroksen päälle kerroksittain: vuorotellen ravinnepöyhiä ja ravinnerikkaita aineksia.
- Kompostoituminen nopeutuu, jos ripottelet kerrosten väliin multaa, osittain maatunutta kompostia tai kompostiherätettä. Muista myös kastella kompostia välillä, jos se kuivuu.
- Kastele valmis komposti hyvin ja peitä se heinällä. Laita kompostikehikon päälle esimerkiksi vaneri tai kevytpeite.
- Peitä avokomposti syyssateilla kevytpeitteellä tai muovilla, jonka helmat jätetään irti maasta.
- Käännä puutarhakomposti vähintään keväällä ja syksyllä.

PUUTARHAJÄTTEESTÄ TULEE HYVÄÄ MULTAA

Puutarhakomposti maatuu 1–3 vuodessa. Täysin kypsästä mullasta ei erotu enää lähtöaineita. Puolikypsää kompostimultaa voit käyttää kuitenkin jo kateaineena ja lannoitteena keväällä. Kasvualustaksi soveltuu vain täysin kypsä multa, ja silloinkin siihen on hyvä sekoittaa muuta multaa tai kasvuturvetta (suhde 1:3–5).

HAASTEITA

KOMPOSTOINNIN HAASTEITA

Komposti toimii hyvin, kun hajotustyötä tekevillä pieneliöillä, bakteereilla, sienillä ja sädesienillä on otolliset olosuhteet: sopivasti happea, kosteutta ja ravinteita. Ohessa on lueteltu kompostointiin liittyviä yleisimpiä haasteita sekä ratkaisuja niihin.

KOMPOSTI HAISEE

Komposti haisee pahalle

Kompostissa on liian vähän happea. Lisää kompostiin karkeaa seosainetta ja sekoita. Tarkista myös, että kompostorin ilmankierto toimii.

Komposti haisee ammoniakille

Kompostin lämpötila on todennäköisesti liian korkea. Ravinteista ilmaan haihtuva typpi aiheuttaa hajua. Älä sekoita kuumaa kompostia, vaan lisää sen pinnalle noin 5 cm kerros lan-noittamatonta ja kalkitseamatonta turvetta. Turve sitoo ravinteet. Käytä jatkossa seosainetta, jossa on mukana myös turvetta.

KOMPOSTIIN ON ILMAANTUNUT KUTSUMATTOMIA VIERAITA

Kompostissa on muurahaisia

Jos kompostiin ilmaantuu muurahaisia, se on yleensä liian kuiva. Kastele kompostia.

Kompostissa on kärpäsiä tai kärpäsen toukkia

Kompostin paha haju ja peittämättömät jätteet houkuttelevat kärpäsiä. Lähes jokainen kompostoiija löytää jossakin vaiheessa kompostista kärpäsen vaaleita toukkia ja ruskeita kotelaita. Ongelma ratkeaa, kun sekoitat kompostia ja lisäät siihen seosainetta. Käännä toukkainen kohta kompostin sisäosaan, jossa on kuuminta. Toukat eivät kestä yli 43 °C lämpötilaa.

Jatkossa peitä jätteet huolellisesti ja käytä riittävästi seosainetta. Muista myös puhdistaa kompostorin kansi ja tiivisteet säännöllisesti sekä tarvittaessa pese kompostori kokonaan.

Kompostissa on myyriä, hiiriä ja rottia

Muista, että kompostorin on oltava jysijäsuojattu. Jos komposti haisee pahalle, lisää seosainetta ja sekoita. Jatkossa käytä seosainetta riittävästi ja peitä jäte aina seosaineella.

Useammasta rottahavainnosta on tehtävä ilmoitus kunnan terveysviranomaisille, joilta saat myös neuvoja rottien hävittämiseen.

KOMPOSTIN LÄMPÖTILAAN LIITTYVIÄ ONGELMIA

Komposti ei lämpene

Jos komposti ei lämpene riittävästi, se on liian kuiva ja/tai siinä on liian vähän ravinteita. Lisää kompostiin vettä ja sekoita. Kompostin ravinnepitoisuutta voit lisätä käyttämällä esimerkiksi kompostiherätettä.

Komposti jäätyy

Jäätyminen ei pilaa kompostia, ja voit laittaa biojätettä myös jäätyneeseen kompostiin. Kompostorissa on kuitenkin oltava riittävästi tilaa sekä biojätteelle että jäätymisestä aiheutuvalle lisätilan tarpeelle. Muista käyttää myös seosainetta.

Sään lämmitessä keväällä komposti herää toimimaan. Voit nopeuttaa sulamista pitämällä kompostorin kanta raollaan, kaatamalla sinne noin 10 litraa kuumaa vettä tai laittamalla kompostorin sisään kuumavesikanisterin. Sekoita kompostia sulamisvaiheessa ja lisää tarvittaessa seosainetta tai vettä.

Hyvin lämpöeristetty kompostori ehkäisee kompostin jäätymistä. Voit käyttää myös lunta eristeenä ja säättää ilmanakanavat pienemmälle.

ELINTARVIKEKOMPOSTORIIN

- Ruuantähteet ja pilaantuneet elintarvikkeet
- Vihannesten ja hedelmien kuoret ja palat
- Kahvin ja teen porot suodatinpusseineen
- Munankuoret rutistettuina ja munakennot revittyinä
- Pieniä määriä nestemäistä ruokaöljyä talouspaperiin imeytettynä
- Lihan ja kalan perkuujätteet
- Pieni määrä talouspaperia ja lautasliinoja
- Kukkamulta, kasvien osat ja leikkokukat pätäkittyinä
- Luonnonkuituja silputtuna pieniä määriä
- Lemmikkieläinten kasvi- ja puupohjaiset kuivikkeet
- Puutarhajätettä sangollinen kerrallaan

EI BIOJÄTETTÄ

- Nesteet, liemet, rasvat tai kastikkeet suurina määrinä
- Isot luut
- Tuhka ja kalkki
- Tupakantumpit, siivoustomu ja purukumi
- Biohajoavat vaipat ja terveysiteet
- Biohajoavat muovipakkaukset ja kertakäyttöastiat

PUUTARHAKOMPOSTIIN

- Kasvien varret, lehdet, juuret ja kuihtuneet kukat
- Ruoho ja pihan haravointijätteet
- Oksasilppu
- Sammal ja jäkälä

Toimivaan lämpökompostoriin

(pienet määrät)

- Muumiotautiset omenat
- Rupiset perunan mukulat
- Ruostetautiset herukan ja pihlajan lehdet
- Lehtilaikkutautiset ja harmaahomeiset kasvit
- Toukkaiset/kirvaiset herukan ja karviaisen versot ja lehdet
- Nukkaäkämäpunkin vioittamat kasvit
- Äkämäpunkkiset herukan oksat
- Punkkiset mansikanpensaat ja rönsyt
- Härmäiset lehdet ja versot
- Ruttoiset ja viroottiset perunan mukulat

EI PUUTARHAKOMPOSTIIN

- Peruna-ankeroisen saastutamat mukulat tai multa
- Kaali-, sipuli- tai porkkana-kärpäsien vioittamat juurakot tai sipulit
- Möhöjuuriset juuret tai multa
- Pahkamätäiset sipulit
- Rengasmätäiset perunat
- Juureskellarin kevään jätteet
- Monivuotisten rikkakasvien juuret tai siemenet

JÄTEASEMIEN YHTEYSTIEDOT

NOUSIALAN JÄTEASEMA

Nousialantie 11
57230 Savonlinna

KERIMÄEN PIENJÄTEASEMA

Kalatie 6
58200 Kerimäki

RANTASALMEN PIENJÄTEASEMA

Sepäntie 26
58900 Rantasalmi

SULKAVAN PIENJÄTEASEMA

Tiemenstarintie 2
58700 Sulkava

LISÄTIETOJA

Kierrätysyhtiö Rippee, www.rippee.fi

Lähimmän kierrätyspisteen
löydät osoitteesta:
www.kierratys.info

RI>>EE

